

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

**Didaktická analýza vybraného tematického celku
v ekonomických předmětech SOŠ**

Závěrečná práce

Autor: Ing. Jana Novotná

Vedoucí práce: Ing. Kateřina Tomšíková

2020

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Ing. Jana Novotná

Rozšiřující kurz
Studium učitelství odborných předmětů

Název práce

Didaktická analýza vybraného tematického celku v ekonomických předmětech SOŠ

Název anglicky

Didactic analysis of selected thematic unit of economic subject at secondary schools

---

Cíle práce

Hlavním cílem závěrečné práce bude na základě rozboru obsahu učiva, metod, forem vyučování, využití didaktických prostředků a činnosti žáků narhnout vlastní doporučení a nové informace, které by zkvalitnily výchovně-vzdělávací proces.

Metodika

Analýza současného stavu, pozorování (při náslechové hodině), syntéza poznatků, individuální rozhovor s učitelem, komparace názorů.

Pracovní verzi práce odevzdat vedoucímu práce do 6. března 2020.

Finální verzi práce odevzdat na studijní oddělení do 31. března 2020.

Doporučený rozsah práce

Dle pravidel pro psaní závěrečné práce.

Klíčová slova

vzdělávání, střední odborná škola, didaktická analýza

Doporučené zdroje informací

KALHOUS, Zdeněk, OBST, Otto a kol. Školní didaktika. Praha: Portál, 2009. 447 s. ISBN 978-80-7367-571-4.

KOTRBA, Tomáš a LACINA, Lubor. Aktivizační metody ve výuce – příručka moderního pedagoga. 2. vydání. Brno: Barrister a Príncípal, 2011. 185 s. ISBN 978-80-87474-34-1.

PRŮCHA, Jan. Pedagogická encyklopedie. 1. vydání. Praha: Portál, 2009. 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2.

SLAVÍK, Milan a MILLER, Ivan. Oborová didaktika pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory. 3. vydání.

Textová studijní opora. Praha: ČZU v Praze, IVP, 2012. 136 s. ISBN 978-80-213-2277-6.

VOTAVA, Jiří. Teoretické základy didaktiky pro střední odborné vzdělávání. 1. vydání. Praha: ČZU IVP. 2018. 112 s. ISBN 978-80-213-2859-4.

Předpokládaný termín obhajoby

2019/20 LS – IVP

Vedoucí práce

Ing. Kateřina Tomšíková

Garantující pracoviště

Katedra pedagogiky

Elektronicky schváleno dne 28. 2. 2020

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 28. 2. 2020

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 05. 10. 2020

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci na téma:

Didaktická analýza vybraného tematického celku v ekonomických předmětech SOŠ
vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci
použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních
zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb.,
o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých
zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto
zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním závěrečné práce souhlasím s jejím zveřejněním podle
zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů,
ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí
tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Zaječicích dne 11.11.2020

.....

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí závěrečné práce Ing. Kateřině Tomšíkové za poskytnutí cenných rad a dohled při zpracování závěrečné práce. Poděkování patří také Ing. Romaně Zaňkové za spolupráci v rámci učební praxe, na jejímž základě byla práce vytvořena.

Abstrakt

Závěrečná práce se zabývala zpracováním tématu „Didaktická analýza vybraného tematického celku v ekonomických předmětech SOŠ“. Vybraným tématem pro didaktickou analýzu bylo téma „Poptávky“. Cílem závěrečné práce bylo navrhnout vlastní doporučení, která by vedla ke zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu.

Teoretická část se nejprve zabývala oblastí didaktiky. Dále byla definována vzdělávací soustava České republiky spolu s kurikulárními rámci vzdělávání. Největší prostor v teoretické části byl ponechán tématu výchovně-vzdělávacího procesu s objasněním pojmů, jako jsou cíle výuky, učivo, metody výuky, formy výuky a didaktické prostředky. Závěr teoretické části pojednával o didaktické analýze.

V praktické části byla v rámci povinné učební praxe na Střední zemědělské škole a Vyšší odborné škole v Chrudimi provedena didaktická analýza náslechové hodiny v předmětu „Ekonomika“ a následně na základě rozhovoru s vyučující daného předmětu byla provedena komparace zjištěných poznatků. Na závěr byla navržena vlastní doporučení směřující ke zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu. Mezi hlavní doporučení patřilo především aktivizovat žáky pomocí připravených otázek na téma „Poptávka po bioproduktech“ a zpracování prezentace v PowerPointu a její přednesení v učebně s dataprojektorem.

Klíčová slova

vzdělávání, střední odborná škola, didaktická analýza

Abstract

The final work is dealing with the elaboration of the topic "Didactic analysis of a selected thematic unit in the economic subjects of secondary schools". The selected topic for the didactic analysis is called "Demands". The aim of the final work was to propose own recommendations, leading to the improvement of the educational process.

Firstly, the theoretical part is dealing with the field of didactics. Then, the educational system of the Czech Republic was defined together with the curricular frameworks of education. The largest portion of content in the theoretical part is connected to the topic of the educational process with clarification of concepts such as teaching objectives, curriculum, teaching methods, forms of teaching and teaching aids. The conclusion of the theoretical part deals with didactic analysis.

In the practical part, there was performed a didactic analysis at the Secondary Agricultural School and the Higher Vocational School in Chrudim, as a part of the compulsory teaching practice. This analysis consists of the listening lesson in the subject "Economics" and subsequently, based on an interview with the teacher of the subject, a comparison of the findings was made. At the end, our own recommendations were proposed to improve the educational process. The main recommendations were to activate the pupils with the help of prepared questions on the topic "Demand for organic products" and the preparation of a presentation in PowerPoint and its presentation in the classroom with a computer and data projector.

Keywords

education, secondary vocational school, didactic analysis

OBSAH

ÚVOD	10
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
1 Cíl a metodika	11
2 Didaktika.....	12
2.1 Pojem didaktika.....	12
2.2 Definice didaktiky	12
2.3 Zaměření didaktiky	13
2.4 Vztah didaktiky a oborových didaktik	13
3 Kurikulární rámce vzdělávání.....	14
3.1 Vzdělávací soustava ČR.....	14
3.2 Střední vzdělávání v ČR.....	14
3.3 Rámcový vzdělávací program.....	15
3.4 Školní vzdělávací program.....	15
4 Výchovně-vzdělávací proces	17
4.1 Cíle výuky	17
4.2 Učivo	18
4.3 Metody výuky	18
4.3.1 Vybrané metody výuky.....	20
4.4 Formy výuky	22
4.4.1 Vyučovací hodina	23
4.5 Využívání didaktických prostředků ve výuce	23
4.5.1 Učební pomůcky	23
4.5.2 Ostatní didaktické prostředky	24
4.6 Využívání mezipředmětových vztahů.....	25

4.7	Didaktické zásady	26
5	Didaktická analýza.....	27
5.1	Cíl vyučování a didaktická analýza.....	27
5.2	Pojetí didaktické analýzy	27
PRAKTICKÁ ČÁST		30
6	Charakteristika školy	30
6.1	Obor Agropodnikání dle RVP.....	31
6.2	Předmět Ekonomika	31
6.3	Agropodnikání dle ŠVP SŠZ Chrudim	31
6.4	Didaktická analýza tematického celku „Poptávka“	32
7	Vlastní šetření	33
7.1	Kroky didaktické analýzy a jejich hodnocení	33
7.1.1	Situační analýza	33
7.1.2	Stanovení výchovných a vzdělávacích cílů	33
7.1.3	Výběr učiva.....	34
7.1.4	Návrh souboru forem, metod a prostředků	35
7.1.5	Vymezení logických operací a činností pro upevnění a prohloubení osvojených poznatků.....	36
7.2	Rozhovor s vyučující.....	37
7.3	Komparace poznatků.....	38
7.4	Vlastní doporučení	39
ZÁVĚR		41
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		43
SEZNAM PŘÍLOH.....		45

ÚVOD

Závěrečná práce s názvem „Didaktická analýza vybraného tematického celku v ekonomických předmětech SOŠ“ se zabývá jedním ze základních pojmů, a to je „Poptávka“. Pochopení principů a zákonů „Poptávky“ je nezbytné pro porozumění fungování tržního mechanismu.

Pro zpracování závěrečné práce jsem využila absolvování povinné učební praxe na vybrané střední škole. V tomto případě se jedná o Střední školu zemědělskou a Vyšší odbornou školu v Chrudimi. Škola má poměrně bohatou historii, kvalitní zázemí a mimo jiné v současné době spolupracuje s Centrem precizního zemědělství při ČZU v Praze.

Didaktická analýza je velmi obsáhlé téma, kterým se zabývá mnoho odborníků a ve svých publikacích ji zmiňují mnozí renomovaní autoři, jako je např. Skalková, Průcha, Kalhous, Slavík, Miller, Štáva, Krpálek nebo Krelová.

Závěrečná práce je rozdělena na dvě hlavní části, a to část teoretickou a část praktickou. První část je zaměřena na předložení teoretických východisek nastudovaných převážně z odborné literatury, případně z webových portálů zaměřujících se na problematiku školství a vzdělávání. Druhá část pojednává o zpracování didaktické analýzy konkrétní náslechové hodiny předmětu „Ekonomika“. Následně je pro komparaci získaných poznatků z náslechové hodiny zařazen rozhovor s vyučující. Na závěr je provedena konfrontace vlastního pozorování a výsledků plynoucích z rozhovoru s vyučující a na základě toho jsou navržena příslušná doporučení.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika

Hlavním cílem závěrečné práce bylo na základě rozboru obsahu učiva, metod, forem vyučování, využití didaktických prostředků a činnosti žáků navrhnout vlastní doporučení a nové informace, které by zkvalitnily výchovně-vzdělávací proces.

V praktické části byla hlavní metodou analýza současného stavu, pozorování (při náslechové hodině) a syntéza poznatků. Tuto metodu doplnila metoda individuálního rozhovoru s učitelem a metoda komparace informací vzešlých z obou metod. V teoretické části byla použita analýza dat z odborných monografií.

2 Didaktika

2.1 Pojem didaktika

„Didaktika jako vědní disciplína je součástí pedagogiky. Slovo didaktika je řeckého původu (didaskein) a znamená učit, vyučovat, poučovat, jasně vykládat, dokazovat. Didaktika je pedagogická disciplína, která se zabývá problematikou vzdělávacích obsahů“ (Mazáčová, 2014, s. 9).

Jedním z prvních spisů pojednávajících o novodobé didaktice byla Didaktika velká (1657) od významného českého myslitele Jana Amose Komenského. Ve svém díle Komenský pojímá didaktiku hodně zešíroka, objasňuje ji nejen z pohledu vzdělávání a systému vyučování žáků, ale řeší např. i otázky výchovného charakteru, zejména mravní (Mazáčová, 2014).

2.2 Definice didaktiky

Problematikou didaktiky se zabývá mnoho autorů a můžeme se setkat s různými definicemi. Významnými autory zabývajícími se didaktikou byli např. Wolfgang Rathke, Johann Friedrich Herbart nebo Otto Philip August Willmann (Zormanová, 2017).

Maňák (2003) definuje didaktiku jako teorii vzdělávání s tím, že didaktika zahrnuje jevy a procesy, které se ve všech formách a stádiích vývoje týkají záměrné myšlenkové a motorické kultivace člověka.

Průcha (1997, s. 29) poukazuje na to, že v průběhu vývoje pedagogiky dochází u jednotlivých disciplín k diferenciaci na subdisciplíny. Rozčleňuje didaktiku na:

- *„část bázovou (obecnou),*
- *didaktiky oborové (didaktika tělesné výchovy a sportu nebo didaktiku jednotlivých sportovních činností aj.),*
- *didaktiky jednotlivých vyučovacích předmětů nebo činností (didaktika angličtiny, klavírní didaktika aj.)“.*

2.3 Zaměření didaktiky

Obecná didaktika se zjednodušeně řečeno dle Mazáčové (2014, s. 11) zaměřuje zejména na následující body výuky:

- *„cile vyučování – předpokládané výsledky, jichž má být dosaženo,*
- *obsah výuky – co je nutné vyučovat,*
- *součinnost učitele a žáků,*
- *organizační formy vyučování – jak bude organizována výuka,*
- *vyučovací metody – jak se má při výuce postupovat,*
- *materiální didaktické prostředky – využívání učebních pomůcek a didaktické techniky,*
- *podmínky, za nichž vyučování probíhá“.*

2.4 Vztah didaktiky a oborových didaktik

Didaktiky oborové vznikly vedle obecné didaktiky jako samostatné vědní disciplíny, které se v současné době intenzivně vyvíjí. Díky rychlému rozvoji vědy a techniky vyvstávají různé problémy, např. výběr učiva, zpracování učebnic a další. Vývoj oborových didaktik je založen jednak na dobré znalosti pedagogiky a psychologie a dále na kvalitní znalosti konkrétních vědních oborů, kterými se oborová didaktika zabývá (Skalková, 2007).

3 Kurikulární rámce vzdělávání

3.1 Vzdělávací soustava ČR

Podle Školského zákona č. 561/2004 Sb. tvoří vzdělávací soustavu školy a školská zařízení. Školský zákon upravuje systém vzdělávacích programů v jednotlivých školách a školských zařízeních, jejich druhy a také jejich právní postavení (Zákony pro lidi, 2020).

Schéma vzdělávacího systému v České republice zahrnuje několik stupňů. Nejnižší stupeň tvoří mateřské školy reprezentující předškolní vzdělávání a zahrnující také školy se speciálními vzdělávacími potřebami a přípravný stupeň základních škol. Základní školy jsou dalším stupněm ve vzdělávací soustavě a jsou dle ročníků rozděleny na první a druhý stupeň. První stupeň zahrnuje 1.-5. ročník a druhý stupeň potom 6.-9. ročník základní školy. Další úroveň po základní škole je středoškolské vzdělávání reprezentováno konzervatořemi, gymnázii, středními odbornými školami a učilišti. Na tento stupeň vzdělávání poté navazují vyšší odborné a vysoké školy. Podmínkou studia v tomto stupni vzdělávání je úspěšné složení maturitní zkoušky. Vysoké školy jsou většinou strukturovány nejprve do bakalářských studijních programů, dále pak do magisterských studijních programů a nejvyšší úroveň potom reprezentují doktorské studijní programy (NÚV, 2020b).

3.2 Střední vzdělávání v ČR

Střední vzdělávání v ČR je v současné době zastoupeno zejména třemi druhy škol, kterými jsou:

- gymnázia,
- střední odborné školy
- střední odborná učiliště.

Gymnaziální typ vzdělávání poskytující všeobecné vzdělání je určen především jako příprava pro navazující studium v terciární sféře. Střední odborné školy a střední odborná učiliště zahrnují celou řadu studijních a učebních oborů. Vzdělání na gymnáziích a středních odborných školách je zakončeno maturitní zkouškou.

Po úspěšném absolvování středního odborného učiliště studenti obdrží výuční list. Pokud by studenti, kteří obdrží výuční list, chtěli ještě pokračovat v dalším studiu, je možné si udělat tzv. nástavbové studium zakončené po dvou letech maturitní zkouškou (NÚV, 2020a).

3.3 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program (RVP) je definován jako závazný kurikulární dokument českého školství, který vymezuje výsledky vzdělávání a soubor učiva, které jsou školy povinny zařadit do svých školních vzdělávacích programů (Zormanová, 2014).

V České republice existuje několik typů RVP, a to RVP pro předškolní vzdělávání, RVP pro základní vzdělávání, RVP pro gymnázia, RVP pro střední odborné vzdělávání, RVP pro umělecké obory základního uměleckého vzdělávání a RVP pro jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky (Zormanová, 2014).

Rámcové vzdělávací programy stanovují kromě klíčových kompetencí, jako jsou například kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence apod., také kompetence odborné, které by měl žák v oboru získat. K příkladům odborných kompetencí patří např.:

- „*vykonávat ekonomické činnosti a podnikatelské aktivity,*
- *vykonávat a organizovat činnosti související s ochranou a tvorbou krajiny, ekologickým zemědělstvím a rozvojem venkova,*
- *dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci,*
- *usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb,*
- *jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje“ (NÚV, 2007).*

Kromě kompetencí RVP také určuje tzv. vzdělávací oblasti, např. jazykové vzdělávání, společenskovední vzdělávání, přírodovědné vzdělávání atp.

3.4 Školní vzdělávací program

Každá škola má právo vytvořit si dle specifikace na základě RVP svůj vlastní školní vzdělávací program (ŠVP). Podle Vališové a Kasíkové (2011, s. 95) zahrnuje tvorba ŠVP několik rovin:

- „rovinu legislativní (povinnost vytvořit ŠVP v rámci státem stanovených pravidel – školský zákon, RVP),
- rovinu pedagogickou (spolupráce učitelů, promýšlení výchovných a vzdělávacích strategií školy, růst potřeby dalšího vzdělávání učitelů, profesní zdokonalování učitelů a zvýšení odpovědnosti za vlastní práci),
- rovinu evaluační (podklad pro ucelený systém hodnocení žáků i pro autoevaluaci školy),
- rovinu společenskou (ŠVP jako prostředek propagace školy, pružná reakce na potřeby regionu, požadavky trhu práce apod.)“.

Skladba ŠVP obsahuje tyto důležité závazné části:

- profil absolventa,
- charakteristika vzdělávacího programu školy,
- učební plán,
- učební osnovy (Slavík, Miller, 2012).

4 Výchovně-vzdělávací proces

Mezi nejdůležitější komponenty výuky patří cíle vyučování, obsah neboli učivo, interakce učitele a žáka, metody, formy a didaktické prostředky využívané v procesu vyučování a podmínky, ve kterých vyučování probíhá (Skalková, 2007).

4.1 Cíle výuky

Povaha vyučovacího procesu (činnosti) spočívá ve vzájemné interakci učitele a žáků, která následně vede k dosažení určitého cíle.

„Cíl je základní pedagogická kategorie, velmi těsně se prolíná s obsahem vzdělávání“ (Votava, 2011, s. 125).

V literatuře často nacházíme pojem „výchovně-vzdělávací cíle“. Výchovné cíle se žákům přesně nesdělují, ale jsou zakomponovány do výuky, vedou žáky k pocitu zodpovědnosti za vlastní rozhodování nebo je vedou k vnitřnímu přesvědčení (Slavík, Miller, 2012).

Cíle můžeme členit z několika hledisek. Např. Votava (2011) uvádí mj. hledisko času neboli jak dlouho trvá žákům cíle dosáhnout. Cíle dělí na dlouhodobé (nejobecnější), střednědobé a krátkodobé. Dlouhodobé cíle se postupně rozvíjí do cílů střednědobých a následně krátkodobých.

Ouroda (2009, s. 29) člení cíle podle povahy na:

- *„kognitivní – vědomostní, intelektuální,*
- *psychomotorické – dovednostní,*
- *afektivní – postojové“.*

Cíle se dle Slavíka a Millera (2012, s. 37) člení i z hlediska jejich šíře, a to od cílů s nejširší platností až po cíle speciální takto:

- *„obecné cíle výchovy a vzdělávání,*
- *cíle oboru vzdělání (profil absolventa),*
- *cíle vyučovacích předmětů,*
- *cíle témat, tematických celků,*
- *cíle vyučovacích jednotek.“*

Cíle výuky by měly být konzistentní, přiměřené, jednoznačné a kontrolovatelné (Ouroda, 2009).

4.2 Učivo

Zpracováním obsahů z různých oblastí např. vědy a techniky, umění apod. dochází k tzv. didaktické transformaci do školního vzdělávání neboli dochází k převedení poznatků do školních plánů, učebnic apod. a do samotného vyučovacího procesu. Důležité je, aby učitel rozuměl podstatě učiva a dokázal ho žákům vysvětlit. Důležité je také zvážit smysl učiva pro žáka z hlediska jeho věku, uplatnění v jeho životě apod. (Skalková, 2007).

Velmi podstatnou je v procesu vyučování tzv. diferenciaci učiva. Slavík a Miller (2012) učivo diferencují do tří skupin. Za stěžejní skupinu pokládají tzv. učivo základní, bez jehož výkladu nelze dále pokračovat ve výuce. Další skupinou navazující na učivo základní je učivo rozvíjející. Toto učivo vede k lepšímu pochopení procesů apod. Poslední skupinou učiva je učivo doplňující. Zde může učitel zařadit např. motivační prvky pro žáky, sdělit jim různé aktuality, rarity a další potřebné informace.

Podle Maňáka (2003, s. 18) rozlišujeme tyto prvky učiva:

- „*vědomosti (fakta, pojmy)*,
- *dovednosti (intelektuální, senzorické, motorické)*,
- *návyky (myšlenkové, pracovní, hygienické apod.)*,
- *myšlenkové operace (indukce, dedukce apod.)*,
- *postoje*“.

4.3 Metody výuky

Výukové metody řadíme mezi základní kategorie didaktiky. Kořeny slova metoda nacházíme v řečtině ve slově *methodos* vyjadřující cestu k něčemu, postup k cíli (Mazáčová, 2014).

„*Vyučovací metoda je způsob záměrného uspořádání činností učitele a žáků, které směřují ke stanoveným cílům*“ (Mazáčová, 2014, s. 50).

Mazáčová (2014) považuje metodu za zásadní prostředek k dosažení cíle v jakékoli uvědomělé činnosti, tedy i ve vyučování. Kalhous a Obst (2009) popisují výukovou metodu právě jako realizaci interakce vztahu mezi učitelem a žákem, kdy učitel respektuje při výuce individuální zvláštnosti žáka (psychologické, sociální apod.) a žák se zároveň ztotožňuje s výukovým cílem. Jedná se tedy o vzájemnou spolupráci mezi nimi.

Důležité je, aby byly vyučovací metody didakticky účinné. Kritériím účinnosti metod se věnuje Kalhous a Obst (2009), kteří upozorňují na předávání plnohodnotných informací a dovedností, rozvíjení poznávacích procesů, působivost, respektování vědy, použitelnost v praxi apod.

Členěním vyučovacích metod do různých celků podle různých kritérií se zabývá spousta autorů. Uvedme nyní některé metody ze základního členění metod podle Maňáka (2003, s. 34, 35):

- *„Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický“*
  - *Metody slovní (vysvětlování, přednáška, diskuze).*
  - *Metody názorně demonstrační (předvádění, demonstrace pokusů).*
  - *Metody praktické (pracovní činnosti, nácvik pohybových dovedností).*
- *Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků – aspekt psychologický*
  - *Metody sdělovací.*
  - *Metody samostatné práce žáků.*
  - *Metody badatelské, výzkumné.*
- *Varianty metod z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu – aspekt procesuální*
  - *Metody motivační*
  - *Metody expoziční*
  - *Metody fixační*
  - *Metody diagnostické*
  - *Metody aplikační“.*

4.3.1 Vybrané metody výuky

Vysvětlování = výklad

V komunikačním procesu se dnes stále více prosazuje vliv tzv. obrazových informací, zejména internetu. Zvláště ve škole bychom ale měli věnovat zvýšený důraz na komunikaci jazykovou. Řeč představuje vysoce efektivní nástroj myšlení a pomáhá vytvářet celkový obraz skutečnosti (Maňák, Švec, 2003).

Jednou z vybraných slovních metod, kde se jazyková komunikace využívá, je metoda vysvětlování neboli výklad. Součástí této metody je popis a analýza jevů vedoucí k vyvození obecného závěru. Při vysvětlování musí učitel vést výklad uspořádaný tak, aby si žáci dokázali utřídit vědomosti a zároveň rozvíjeli vlastní logické myšlení. Důležitou roli hraje také technika výkladu, např. srozumitelnost, přiměřené tempo, dodržování pauz a další aspekty rétorického projevu (Skalková, 2007).

Aby učitel zjistil, zda žáci problematiku chápou, měl by v průběhu výkladu provádět kontrolu pomocí otázek, problémových dotazů apod. Kontrolu je vhodné zařadit průběžně za uzavřený celek a vždy v samotném závěru (Ouroda, 2009).

Metodu vysvětlování je vhodné propojit s dalšími metodami, aby se zvýšila efektivita osvojení nových poznatků. Jedná se např. o metody názorné a demonstrační. Pro zvýšení aktivity žáků je vhodné provázání s metodou rozhovoru nebo diskuze (Skalková, 2007).

Samostatná práce s učebnicí

Metoda samostatné práce s učebnicí předpokládá ovládnutí čtenářských dovedností a zároveň porozumění textu. Při práci s knihou si čtenář může zvolit vlastní tempo čtení, v případě nepochopení některých pasáží se může kdykoli vrátit zpět, případně může s textem dále pracovat. Učebnice ve většině případů obsahují pro lepší pochopení různé ilustrace a schémata a vytváří s textem ucelený systém poznatků (Maňák, 2003).

Aby žáci pronikli hlouběji do textu, měl by učitel pokládat otázky a zadávat úkoly tak, aby donutily žáky více zabřednout do textu. Při výskytu cizích slov a termínů by měl učitel pomoci žákům a tato slova či termíny vysvětlit (Skalková, 2007).

Aktivizační metody výuky

Pro zvýšení zájmu žáků během výuky lze využít různé formy tzv. aktivizačních metod. Jejich použití závisí v mnohých případech na zkušenostech učitele a vhodnosti použití vzhledem k cílům (Ouroda, 2009).

Kotrba a Lacina (2011, s. 98) ve své publikaci uvádí dělení aktivizačních metod podle:

- *„náročnosti přípravy (z hlediska času potřebného k celkové přípravě, k přípravě nezbytného vybavení a pomůcek),*
- *časové náročnosti samotného průběhu ve výuce,*
- *zařazení do kategorií (diskusní metody, problémové vyučování apod.),*
- *účelu a cíle použití ve výuce“.*

Základem aktivizačních metod jsou problémové úlohy vyžadující od žáků aktivitu a samostatné myšlení a zároveň vedou žáky k vlastní tvořivosti. Problémové úlohy mohou mít mnoho podob, může se jednat např. o doplnění neúplného textu, vyhledání úmyslné chyby a následně její opravu, vytvoření příkladů pro řešení nejasné situace, výběr správného řešení v určité situaci, návrh potenciálních řešení úlohy případně návrh řešení apod. (Kotrba, Lacina, 2011).

Řešení problémových úloh lze rozdělit podle Kotrby a Laciny (2011, s. 100) do několika na sebe navazujících fází:

- *„vytvoření problémové situace,*
- *analýza problémové situace,*
- *formulace problému,*
- *řešení problému,*
- *verifikace řešení,*
- *zobecnění postupu řešení problému“.*

Navození problémové situace má v rukou většinou vyučující. Při analýze problémové úlohy se jedná o identifikaci prvků a hledání vazeb mezi nimi většinou nastudováním a čtením ze zadání. Formulace vlastního problému je nejčastěji formou otázky. Na rozdíl od navození problémové situace, kterou vyvolává vyučující, je řešení problému otázkou pro žáky, kteří by měli vzít v potaz vlastní zkušenosti a znalosti. V předposlední fázi nastává verifikace řešení, kdy se ověřuje správnost řešení

s cílovými hodnotami a podmínkami řešení. V poslední fázi provede vyučující společně s žáky zobecnění řešení a následně se učivo procvičí a dojde k upevnění nově získaných poznatků (Votava, 2011).

Z aktivizačních metod lze uvést také např. hry v různých formách (křížovky, přesmyčky, pexesa, otázkové hry a další). Metody her jsou však vhodné pouze k opakování a procvičování učiva (Ouroda, 2009).

Mezi aktivizační metody lze zařadit také metody diskusní, při nichž si jejich účastníci (učitel a žáci) navzájem sdělují své názory, uvádí argumenty k dané problematice a společně se snaží najít řešení. Diskuze není vhodná při tématech obsahujících nevyvratitelná fakta. Naopak vhodnost diskuze nalézáme v situacích, kdy je naopak žádoucí projevit vlastní názor, podělit se o vlastní zkušenosti, sdělit hodnotové postoje. Úspěšná diskuze musí být po celou dobu řízena (Maňák, Švec, 2003).

4.4 Formy výuky

Pod pojmem organizační forma výuky si lze zjednodušeně řečeno představit organizaci činností učitele a žáků v rámci vyučovacího procesu. Existuje několik organizačních forem výuky. Vhodné propojení více organizačních forem výuky může vést k dosažení cílů výuky. Učitel by si měl před samotnou výukou uvědomit, koho bude učit a v jakém prostředí bude výuka probíhat a následně by měl zvolit, jaké organizační formy výuky použije (Kalhous, Obst, 2009).

Maňák (2003, s. 46) používá níže uvedenou klasifikaci forem výuky:

- *„organizační formy výuky podle vztahu k osobnosti žáka (výuka individuální, individualizovaná, skupinová, kolektivní),*
- *organizační formy výuky podle charakteru výukového prostředí (výuka ve třídě, v odborných učebnách, na školním pozemku apod.),*
- *organizační formy výuky podle délky trvání (vyučovací hodina, zkrácená výuková jednotka, seminář apod.)“.*

4.4.1 Vyučovací hodina

Jednou z organizačních forem výuky je teoretická hodina, ve které je možné v závislosti na cíli výuky rozlišit několik typů vyučovacích hodin. V úvodních hodinách je vhodné použít motivační typ, pro výklad nového učiva používají vyučující expoziční typ vyučovacích hodin, pro osvojení a zopakování znalostí se používá fixační jednotka a pro aplikaci vědomostí jednotka aplikační. V praxi se nejvíce používá kombinace předchozích typů vyučovacích jednotek. Jedná se o tzv. kombinovanou vyučovací hodinu (Ouroda, 2009).

4.5 Využívání didaktických prostředků ve výuce

Aby byl tedy výukový proces efektivní, využívají se v průběhu výuky tzv. didaktické prostředky. Pod tímto pojmem si můžeme představit všechny materiální předměty, které doprovázejí výukový proces a jsou nápomocny v dosažení výchovně-vzdělávacích cílů. V dnešní době se didaktické prostředky stávají pro činnost učitele stále významnější (Skalková, 2007).

„Didaktické prostředky představují důležitou didaktickou kategorii. Zahrnují všechny materiální předměty, které zajišťují, podmiňují a zefektivňují průběh vyučovacího procesu. Jde o takové předměty, které v úzké souvislosti s vyučovací metodou a organizační formou výuky napomáhají dosažení výchovně vzdělávacích cílů“ (Maňák, 2003, s. 50).

4.5.1 Učební pomůcky

Podmnožinou didaktických prostředků jsou učební pomůcky, které učitelé používají pro zlepšení představ žáků. Patří mezi ně například skutečné předměty nebo modely. Školy dnes velmi často využívají k praktickému vyučování tzv. účelová zařízení, např. školní statky, dílenské prostory, odborné učebny apod., kde mohou být žákům poskytnuty různé exponáty (Ouroda, 2009).

Vzhledem k různorodosti učebních pomůcek existuje celá škála kategorií, do kterých je můžeme rozřadit. Přehled základních učebních pomůcek uvádí Maňák (2003, s. 50):

1. „Skutečné předměty (přírodniny, preparáty, výrobky).
2. *Modely (statické nebo dynamické).*
3. *Zobrazení:*
  - a. *Obrazy, symbolická zobrazení,*
  - b. *Statická projekce (diaprojekce, epiprojekce, zpětná projekce),*
  - c. *Dynamická projekce (film, televize, video).*
4. *Zvukové pomůcky (hudební nástroje, gramofonové desky, magnetofonové pásky).*
5. *Dotykové pomůcky (reliéfové obrazy, slepecké písmo).*
6. *Literární pomůcky (učebnice, příručky, atlasy, texty).*
7. *Programy pro vyučovací automaty a pro počítače“.*

Při výběru učebních pomůcek by měl učitel zohlednit určitá kritéria. V každém případě by měl brát v potaz úroveň žáků, tedy jejich předchozí znalosti apod. Podmínkou také je, aby učitel sám dokázal pomůcku kvalitně ovládat (Maňák, 2003).

Učebnice

Učebnici můžeme chápat jako základní učební pomůcku nebo třeba také jako základní komunikační prostředek mezi učitelem a žákem. Právě učitel rozhoduje o tom, jakým způsobem se bude učebnice ve výuce používat, a to v závislosti jednak na cílech předmětu a dále na obecných cílech, které chce učitel splnit během výuky (Kalhous, Obst, 2009).

V návaznosti na charakter vyučovacího předmětu se rozlišují tři typy učebnic:

- učebnice se záměrem osvojovat učivo, které obsahují výkladový text s částí výkladovou, doplňující a vysvětlující,
- cvičebnice určené k samostatné práci žáků a zejména k procvičení látky,
- čítanky zastupující výtahy z děl různých autorů (Kalhous, Obst, 2009).

4.5.2 Ostatní didaktické prostředky

Kromě učebních pomůcek existují i další skupiny didaktických prostředků využívaných ve výuce. Uveďme tyto skupiny a k nim alespoň některé příklady:

- „*technické výukové prostředky:*
  - *přehrávače, projektory, videotechnika, osobní počítače, výukové počítačové systémy,*
- *organizační a reprografická technika:*
  - *fotolaboratoře, rozhlasová studia, počítače,*
- *výukové prostory a jejich vybavení:*
  - *odborné učebny, počítačové učebny, učebny s běžným vybavením (tabule, nástěnky apod.), dílny,*
- *vybavení učitele a žáka:*
  - *potřeby na psaní, notebooky, kalkulátory“ (Kalhous, Obst, 2009, s. 339).*

V posledních letech se ve školách stále více používají pro zprostředkování prezentací různé typy dataprojektorů. Dnešní třídy jsou už mnohdy vybaveny také modernějšími tabulemi než pouze klasickým typem tabule na křídle. Jedná se např. o tabule na fixy nebo interaktivní tabule, které se ovládají většinou kombinací ruky nebo speciálního pera. Ty nejmodernější interaktivní tabule lze ovládat dokonce pomocí prstu. Výhodou těchto tabulí může být např. průběžné ukládání zápisků z minulých hodin, do kterých lze průběžně dopisovat nebo umožnění práce na tabuli více studentům zároveň.

4.6 Využívání mezipředmětových vztahů

Mezipředmětové vztahy přináší význam zejména v propojení dílčích poznatků získaných během výuky z více předmětů, které u žáků vedou k lepšímu zapamatování učiva. I přestože jsou návaznosti mezipředmětových vztahů zakotveny v učebních plánech a osnovách, významnou roli při jejich realizaci hraje učitel např. při úpravě tematických celků v návaznosti na ostatní předměty (Ouroda, 2009).

Základem klasifikace mezipředmětových vztahů je časové hledisko získání znalosti. Dle uvedeného hlediska existují tyto vztahy:

- *perspektivní – usnadňují zvládnutí učiva v jiných předmětech,*
- *restrospektivní – navazují na znalosti z jiných předmětů,*
- *souběžné – využívají se současně ve více vyučovacích předmětech (Ouroda, 2009).*

4.7 Didaktické zásady

„Didaktické zásady jsou obecné požadavky, které v souladu se základními zákonitostmi výuky a s výchovnými a vzdělávacími cíli určují její charakter. Vztahují se na všechny stránky výuky, tj. na učitelovu vyučovací činnost, na formy výuky, metody výuky a na materiální didaktické prostředky, dále na poznávací činnost žáka, na učivo atd.“ (Kalhous, Obst, 2009, s. 268).

Kalhous a Obst (2009) ve své knize charakterizují následující didaktické zásady:

- zásadu komplexního rozvoje osobnosti žáka v oblasti kognitivní, afektivní a psychomotorické,
- zásadu vědeckosti, která říká, že základem pro vyučování by měly být vždy poznatky z vědeckých disciplín,
- zásadu individuálního přístupu k žákům poukazující na rozdílnost žáků v oblasti jejich zájmů, charakterových vlastnostech, osobních zkušenostech apod.,
- zásadu spojení teorie s praxí poukazující na školu jako na otevřený systém provázaný s okolím a na aplikaci získaných informací v praxi,
- zásadu uvědomělosti žáků k jejich postojům k učení, zásadu aktivity mířenou na podněcování aktivity žáků,
- zásadu názornosti spojenou se zrakovým vnímáním žáků zdůrazňovanou po celá staletí,
- zásadu soustavnosti a přiměřenosti reagující na osvojení poznatků v logickém uspořádání pro lepší pochopení.

5 Didaktická analýza

Kalhous a Obst (2009) píší o didaktické analýze jako o tzv. „uvažování učitele o učivu“ z mnoha různých pohledů a se zvážením širokého spektra informací, přičemž právě uvažování je podporováno dvěma přístupy. Prvním z nich je behaviorální přístup zaměřující se zejména na cílové výstupy, kterých má žák dosáhnout na konci výuky. Za podstatné a velmi náročné se považuje transformace obecných cílů na konkrétní úkoly. Druhý přístup (kognitivní) mapuje vnitřní vazby v učivu, jejich propojení, hledá možné podobnosti nebo naopak rozdíly mezi nimi apod.

5.1 Cíl vyučování a didaktická analýza

Vališová a Kasíková (2011) považují didaktickou analýzu za vrchol plánovací činnosti učitele řešící vztah cíle učební jednotky k obsahu vzdělání a dalším prostředkům vyučování. V jejich publikaci navrhuji tento metodický postup analýzy ve třídě:

- „určení potřeb žáků,
- *konkretizace cílů výuky tematického celku nebo tématu,*
- *rozbor učiva tematického celku,*
- *vymezení základní činnosti žáka,*
- *volba způsobů výuky (metod, organizačních forem, materiálních prostředků),*
- *formulace učebních otázek a úkolů učitelem“* (Vališová, Kasíková, 2011, s. 130).

Didaktická analýza předpokládá nejen splnění obecného metodického postupu, ale také předvídavost učitele v promyšlení cílů výuky tak, aby byly komplexní k ostatním předmětům. Předpokladem didaktické analýzy je také předem promyšlená aktualizace učiva ze strany učitele, posouzení zkušeností žáků, rozvoj estetického cítění žáků apod. (Skalková, 2007).

5.2 Pojetí didaktické analýzy

Jednotlivé kroky didaktické analýzy popisují Slavík a Miller (2012) v následujících bodech.

- **Situační analýza**

V prvopočátku si vyučující musí vyjasnit:

- kde bude výuka probíhat (např. učebna, laboratoř),
- jakými vědomostmi disponují žáci (vědomosti z ostatních předmětů),
- jaké mezipředmětové vztahy bude vhodné během výuky zařadit (předměty s důležitými vazbami).

- **Stanovení výchovných a vzdělávacích cílů**

Stanovení výchovných a vzdělávacích cílů je velmi důležité. V rámci vyučovací jednotky je podstatné tyto cíle konkretizovat a vzájemně propojit.

- **Výběr učiva**

Při zpracování tematického plánu se musí učitel nejprve zorientovat ve zpracovaných osnovách předmětu a následně pak provede aktualizaci učiva, případně možné inovace. V další fázi si učitel rozčlení učivo na základní, doplňující a rozšiřující.

- **Návrh souboru forem, metod a prostředků**

Existují různé formy vyučování a stejně tak existuje i celá řada metod, které lze ve výuce použít. Na učiteli je, aby zvážil výběr vhodných forem i metod pro danou výuku tak, aby vedly ke splnění výchovně vzdělávacích cílů.

S ohledem na přípravu je také nutné dopředu promyslet jaké učební pomůcky a didaktické prostředky bude učitel ve výuce používat.

- **Vymezení logických operací a činností pro upevnění a prohloubení osvojených poznatků**

K upevnění a prohloubení osvojených poznatků, dovedností a návyků má učitel možnost použít např. frontální opakování, zadání samostatné práce žákům, ústní zkoušení apod.

Podle Krpálka a Krpákové-Krelové (2012) předpokládá didaktická analýza detailní studium kurikulárních dokumentů (učební plán a osnovy), a to zejména kvůli nastudování obecných výchovně vzdělávacích cílů a dále také kvůli doporučenému výběru vhodné učebnice. Postup didaktické analýzy se mírně odlišuje od analýzy dle Slavíka a Millera.

Krpálek a Krpálkové-Krelová (2012) ve svém postupu nepopisují situační analýzu, ale hned na začátek stanovují výchovně vzdělávací cíle v konkrétní podobě. Před samotným sestavením prvků učiva do ucelených skupin si nejprve rozklíčují učivo na jednotlivé prvky a provedou jeho hierarchizaci, opět na základní, doplňující a rozšiřující. Posledním krokem vztahujícím se k učivu je zapracování do mezipředmětových a vnitřipředmětových vazeb. Velký prostor je v jejich pojetí věnován také didaktickým prostředkům (styly vedení výuky, organizační formy výuky apod.). V této kapitole se také např. zmiňují o potřebě speciálních učeben v dostatečném a kvalitním vybavení (datový projektor, připojení k síti apod.). Celá analýza vyústí ve zjištění zpětné vazby a ověření výsledků u žáků. Patří sem fixace znalostí, tedy písemné testy, opakování nebo zkoušení.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Charakteristika školy

Zemědělská škola v Chrudimi patří k nejstarším školám v Čechách. Její historie se píše již od roku 1862. Škola si postupně prošla mnoha přeměnami. Mezi ty hlavní patřilo stěhování budov, kde škola sídlila, nebo různá spojení s ostatními městskými školami, například chrudimskou reálkou nebo městskou zahradnickou školou. Škola také postupně měnila i svůj název. V roce 1900 se dokonce pyšnila názvem Královská česká zemská střední hospodářská škola v Chrudimi. Přívlástek královská byl nakonec vypuštěn a škola postupně získala dnešní název. V roce 1996 zde zahájila činnost vyšší odborná škola a jako poslední bylo v roce 2000 otevřeno střední odborné učiliště (SŠZ a VOŠ Chrudim, 2020a).

Oficiální název školy je dnes Střední škola zemědělská a Vyšší odborná škola Chrudim. Současné sídlo školy se nachází na adrese Poděbradova 842, 537 60 Chrudim IV a zřizovatelem školy je Pardubický kraj. Významným pracovištěm, kde žáci absolvují učební praxi, která je pevně zařazena do týdenního rozvrhu, je školní statek Vestec. V současné době školu zastupuje ředitel Ing. Stanislav Valášek, kterého pro teoretickou výuku zastupuje Mgr. Zdeněk Janošík a pro praktickou výuku je zastupující osobou Mgr. Anna Pochobradská (SŠZ a VOŠ Chrudim, 2020c).

Celý vzdělávací proces na škole je čistě zemědělského a ekologického charakteru. Podle klasifikace kmenových oborů vzdělání, jak je uvedeno ve Výroční zprávě (SŠZ a VOŠ Chrudim, 2020c), má škola povoleny tyto studijní obory:

- Vyšší odborná škola
  - 16-01-N/01 Správa ochrany životního prostředí (dálkové studium tříleté)
- Střední zemědělská škola
  - 41-41-M/01 Agropodnikání (denní studium čtyřleté)
  - 41-41-M/01 Agropodnikání (dálkové studium pětileté)
  - 16-01-M/01 Ekologie a životní prostředí (denní studium čtyřleté)
- Střední odborné učiliště
  - 41-51-H/01 Zemědělec, farmář (denní studium tříleté)

6.1 Obor Agropodnikání dle RVP

Východiskem pro tvorbu Školního vzdělávacího programu Agropodnikání, kód 41-41-M/01, je Rámcový vzdělávací program vydaný Ministerstvem školství, který mimo jiné obsahuje tyto body:

- kompetence absolventa
- uplatnění absolventa,
- organizaci vzdělávání,
- kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání,
- rámcové rozvržení obsahu vzdělávání,
- průřezová témata,
- zásady tvorby školního vzdělávacího programu (ŠVP),
- základní podmínky pro uskutečňování vzdělávacího programu.

Ekonomická oblast je dle rámcového rozvržení obsahu vzdělávání stanovena minimálně v počtu 128 vyučovacích hodin za celou dobu vzdělávání. Cílem této vzdělávací oblasti je rozvoj ekonomického myšlení žáků, pochopení mechanismu fungování tržní ekonomiky a v neposlední řadě také porozumění podstatě podnikatelské činnosti. Žáci se budou orientovat i na oblast finančního trhu, národního hospodářství a hospodářství Evropské unie. Žáci by měli být schopni aplikovat získané znalosti v praktických úlohách. Úzké propojení této oblasti najdeme například s tématem člověk a svět práce nebo se standardem finanční gramotnosti pro střední vzdělávání (NÚV, 2007).

6.2 Předmět Ekonomika

Učební osnovy předmětu Ekonomika jsou uvedeny v Příloze 3.

6.3 Agropodnikání dle ŠVP SŠZ Chrudim

Profil absolventa oboru Agropodnikání představuje pracovníka, který je schopen uplatnit se ve výrobních provozech zemědělské prvovýroby, v samostatné podnikatelské činnosti, ve službách pro zemědělství, ve zpracování a odbytu zemědělské produkce, v plemenářských organizacích, v nákupních a obchodních

podnicích, ve šlechtitelských a semenářských organizacích, v ekonomických útvarech podniků, ve službách pro rozvoj venkova a v ochraně a tvorbě krajiny apod. Absolvent tedy může najít uplatnění například jako zemědělský technik agronom, zootechnik a farmář, samostatný podnikatel, obchodník se zemědělskými produkty, plemenář, šlechtitel, prodejce služeb pro zemědělství, pracovník provozu zpracovatelského průmyslu, prodejce zemědělské techniky, pracovník zemědělské inspekce, poradce pro zemědělství nebo třeba odborný pracovník údržby krajiny, tvorby, zakládání a údržby zahrad, rozvoje venkova včetně agroturistiky (SŠZ a VOŠ Chrudim, 2020b).

Absolventi zmíněného oboru by měli disponovat klíčovými, ale zejména také odbornými kompetencemi, které jsou důležité pro uplatnění na trhu práce. Příklady odborných kompetencí jsou uvedeny v Příloze 1.

Přehled vyučovaných předmětů v oboru Agropodnikání a jejich hodinovou dotaci v jednotlivých ročnících znázorňuje učební plán, který je uveden v Příloze 2.

6.4 Didaktická analýza tematického celku „Poptávka“

Na základě ŠVP pro předmět Ekonomika se téma „Poptávky“ vyučuje ve 2. ročníku a je zařazeno do tematického celku „Základy mikroekonomie“.

Obrázek 1: Základy mikroekonomie

ZÁKLADY MIKROEKONOMIE	
Výsledky vzdělávání	učivo
<p>na příkladu popíše fungování tržního mechanismu</p> <p>posoudí vliv ceny na nabídku a poptávku</p> <p>vyjádří formou grafu určení rovnovážné ceny</p> <p>stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH a vysvětlí, jak se cena liší podle zákazníků, místa a období</p> <p>rozpozná běžné cenové triky a klamavé nabídky</p>	<ul style="list-style-type: none"> • základy mikroekonomie – úvod • princip tržní ekonomiky, trh, tržní subjekty • členění trhů • nabídka – pojem, druhy, faktory, schéma • poptávka – pojem, druhy, faktory, schéma • tržní rovnováha, převis nabídky a převis poptávky • selhání trhu • konkurence a její narušení

Zdroj: SŠZ a VOŠ Chrudim, 2020b

7 Vlastní šetření

Náslechová hodina na téma „Poptávka“ probíhala 22. října 2019. Přítomno bylo celkem 26 žáků.

7.1 Kroky didaktické analýzy a jejich hodnocení

7.1.1 Situační analýza

Předmět Ekonomika se na škole vyučuje až od 2. ročníku, tudíž je pro žáky nový. Jelikož je téma „Poptávky“ zařazeno ve druhém tematickém celku v předmětu Ekonomika ve 2. ročníku, žáci by měli navázat na znalosti získané hned na začátku školního roku z předchozího tematického celku „Ekonomie jako věda“. Tento celek zahrnoval úvod do základních ekonomických kategorií včetně rozlišení pojmů ekonomie versus ekonomika. V celku byly žákům také objasněny pojmy jako jsou ekonomické subjekty, dělba práce a specializace v ekonomické oblasti. Navazující tematický celek s názvem „Základy mikroekonomie“ obsahuje již zmíněné téma „Poptávky“. Před samotným studiem „Poptávky“ byl žákům objasněn princip tržní ekonomiky, dále byli seznámeni s tržními subjekty a s členěním trhů. Posledním z témat předcházejícím „Poptávce“ bylo téma „Nabídky“ s její definicí, jednotlivými druhy a faktory, které ji ovlivňují. Na závěr byla „Nabídka“ vysvětlena také na schématu pomocí grafu.

Výuka probíhala ve třídě 2.A. Jednalo se o klasickou třídu, kde z didaktického vybavení byla součástí třídy pouze klasická tabule na křídle. Nebyla zde možnost použít jakékoliv informační technologie či jiné modernější didaktické prostředky.

Z hlediska mezipředmětových vztahů je předmět „Ekonomika“ úzce navázán na znalosti z předmětu „Matematika“.

7.1.2 Stanovení výchovných a vzdělávacích cílů

Výchovných cílů k tématu poptávky bychom našli mnoho. Ve vyučovací hodině byly zmíněny a následně objasněny alespoň tyto výchovné cíle. Žáci byli seznámeni s pojmy, které se týkají každého z nich. Bylo jim vysvětleno, že slovo „příjem“ není pouze ekonomický pojem a každý jedinec je na něm závislý. Na výši příjmu nezávisí

pouze prestiž jedince ve společnosti, ale také jeho životní styl a úroveň. Člověk může mít nastavené životní hodnoty, kterými by se chtěl řídit, ale mnohdy musí právě díky finanční situaci přemýšlet, co si může nebo nemůže dovolit koupit.

Mezi vzdělávací cíle patřilo:

- vysvětlení podstaty pojmu,
- zmínka o jednotlivých druzích poptávky,
- charakteristika faktorů, které poptávku ovlivňují,
- grafické znázornění poptávky.

7.1.3 Výběr učiva

Základní učební pomůckou byla učebnice „Ekonomie, stručný přehled: teorie a praxe aktuálně a v souvislostech“, na kterou se vyučující v průběhu vyučovací jednotky odkazovala.

Učivo bylo rozděleno do jednotlivých skupin takto:

- základní učivo:
  - definice poptávky,
  - členění poptávky na agregátní, dílčí a individuální,
- rozvíjející učivo:
  - křivka poptávky (náčrt grafu, popis),
  - vysvětlení zákona klesající poptávky,
  - faktory ovlivňující poptávku:
    - změny cen substitutů a komplementů,
    - demografické změny,
    - změny ve velikosti příjmů obyvatelstva,
    - změny v preferencích zákazníků,
- doplňující učivo:
  - příklady jednotlivých druhů poptávek,
  - příklady faktorů ovlivňujících poptávku,
  - aplikace pojmů „substitut“ a „komplement“ v praxi.

Ve vyučovací jednotce zbylo na konci velmi málo času na doplňující učivo. Díky většímu prostoru na toto učivo by žáci lépe pochopili podstatu poptávky. Jednotka byla spíše zaměřena na vysvětlení teorie, ale na příklady, které jsou nejdůležitější a vedou právě i ke splnění výchovných cílů, došlo jen sporadicky.

7.1.4 Návrh souboru forem, metod a prostředků

Jako forma výuky byla zvolena kombinovaná vyučovací jednotka.

V úvodní organizační části proběhlo pozdravení s žáky, kontrola tabule (datum, jména služby) a zápis do třídní knihy.

Jako další část (opakovací) následovalo ústní zkoušení vybraného žáka, přičemž ostatní žáci dostali jako pokyn mít zavřené sešity. Vyučující položila následující otázky (úlohy):

- „Jak členíme trhy podle územního hlediska? U jednotlivých trhů se zamysli a uveď příklady, které znáš z praxe.“
- „Co říká zákon rostoucí nabídky?“
- „Načrtni křivku nabídky:
  - popiš ji,
  - vysvětli, co vyjadřuje,
  - vysvětli, jaký má charakter.“

Po vyzkoušení žáka vyhodnotila vyučující každou otázku zvlášť a na závěr vynesla výslednou známku pro zkoušeného. Tuto opakovací část využila vyučující k plynulému přechodu k další (expoziční) části k předložení nového učiva.

V nejdelší části hodiny (expoziční) byla použita metoda vysvětlování (výkladu). Vyučující hned na začátku výkladu zapsala na tabuli nadpis „Poptávka“ a doplnila ho o příslušné stránky v učebnici zabývající se tímto tématem. Potom po celou dobu hodiny vyučující dělala na tabuli zápis, který ještě vždy vysvětlila, aby si žáci mohli doplnit poznámky v sešitech.

K opakování učiva byla využita metoda práce s učebnicí „Ekonomie, stručný přehled: teorie a praxe aktuálně a v souvislostech“, konkrétně na stránkách uvedených

u nadpisu na tabuli. Žáci byli po jednom vyvolávání a četli na hlas pro celou třídu text vybraný učitelkou.

Před samotným závěrem vyučovací hodiny proběhla kontrolní část, kdy učitelka ověřovala pomocí frontálního opakování splnění cílů vyučovací jednotky.

Na závěr učitelka v krátkosti shrnula průběh vyučovací jednotky a pozdravila se se žáky.

Vyučovací jednotka probíhala standardně. Během zkoušení si vyučující zjednala pořádek ve třídě, tudíž ostatní žáci byli v klidu, nevyrušovali a dávali pozor. Vyučující je předem upozornila, že zkoušená problematika bude součástí písemného testu, který bude zařazen po dokončení tematického celku. Při expoziční části si žáci zapisovali průběžně do sešitu. K další vlastní aktivitě se žáci dostali až na konci hodiny, kdy probíhalo frontální opakování. To už ale dávali po náročném výkladu pozor jen někteří. Proto bych doporučila doplnit výuku alespoň některou z aktivizačních metod, aby se více zapojili všichni žáci, nejenom snaživí jednotlivci. K výuce by bylo také vhodné použít odbornou učebnu s projektorem, aby žákům mohla být předvedena např. schémata poptávky pomocí grafu apod.

7.1.5 Vymezení logických operací a činností pro upevnění a prohloubení osvojených poznatků

Jak už bylo zmíněno v předchozím kroku, k upevnění a prohloubení nových poznatků bylo použito zejména frontální opakování před koncem vyučovací jednotky. Vyučující vždy shrnula jednotlivé body hodiny a položila k nim příslušné otázky:

- „Vysvětlila jsem Vám druhý zákon trhu neboli zákon poptávky. Jak zní zákon klesající poptávky?“
- „Naučili jste se poptávku členit. Jak se poptávky člení?“
- „Naučili jste se načrtnout křivku poptávky. Kdo půjde popsat křivku poptávky na tabuli?“
- „Již znáte faktory ovlivňující poptávku. Které to jsou?“

Na frontální opakování zbylo velmi málo času, proto by bylo vhodné zadat žákům například práci na doma, aby si probíranou problematiku procvičili.

7.2 Rozhovor s vyučující

Pro rozhovor s vyučující bylo sestaveno několik otázek viz Příloha 4.

Hned na začátku rekapitulace zjištěných poznatků z rozhovoru s vyučující je důležité říci, že vyučující má dlouholetou praxi v oboru učitelství a jedná se o zkušenou pedagožku. Vyučující působí ve školství od roku 1996. Předtím pracovala tři roky v bankovním sektoru na pozici „úvěřáčky“, kde zprostředkovávala poskytování úvěrů soukromým podnikatelům. Poznatky získané v bankovníctví využívá dodnes v pedagogické praxi v předmětu Ekonomika, a to zejména v tematických celcích „Bankovníctví“ a „Financování podniku“ a dále v předmětu Ekonomický seminář v celku „Výpočet úroků“.

Vyučující působí po celou dobu pedagogické praxe na SŠZ a VOŠ Chrudim, tedy od roku 1996. Podle jejích slov poskytuje škola výborné podmínky pro výuku, konkrétně moderně vybavené učebny i ostatní zázemí. Ze strany vedení školy chválí vstřícný přístup. Jak sama říká, je pro ni velmi důležitý kontakt s žáky, kterých poznala za svou praxi už celou řadu a s mnohými dodnes udržuje kontakty. Je pro ni důležité, aby se dokázali orientovat v běžném životě, a kromě předávání teoretických informací klade důraz také na praxi. Mimo vyučovací dobu pořádá pro studenty dobrovolné semináře, např. seminář s názvem „Úřad práce“ pro 4. ročníky.

Mezi její vyučované předměty patří na SŠZ „Ekonomika“ a „Ekonomický seminář“. Nově vyučuje také „Občanskou nauku“ a „Základy společenských věd“. Učila zde i „Účetnictví“, nyní se ale již nevyučuje, což ji mrzí. Na VOŠ se zabývá vyučováním „Ekonomiky životního prostředí“, „Ekologickým a finančním managementem“ a „Hospodářskou politikou“.

Dle jejího názoru je nutností důsledná příprava na všechny vyučovací hodiny a aktualizace jednotlivých témat. Kromě běžných věcí jako je udržení pořádku ve třídě a standardního průběhu vyučovací jednotky je kladen velký důraz na to, aby žáky výuka zaujala. Jak bylo již nastíněno výše, je velmi důležité, aby žáci pochopili probírané učivo i z praktické stránky. Je vhodné doplnit výuku zajímavými články z odborné literatury, odborných časopisů, internetu apod. Nápadů, jak výuku oživit,

by bylo mnoho, bohužel času předepsaného k výuce už tolik není, a ne vždy se dá všechno stihnout dle předpokladů.

Při výuce dochází samozřejmě ke kombinaci vyučovacích metod. Záleží vždy na probíraném tématu a vhodnosti jejich použití např. s ohledem na věk žáků. Vzhledem k charakteru předmětu nejsou např. vhodné metody demonstrační a praktické. K předložení nového učiva jsou nejčastěji používány metody slovní, zejména vysvětlování. V případě zajímavého tématu je do výuky zařazena diskuze. Vyučující používá také předepsanou učebnici k opakování nové látky v kombinaci s frontálním opakováním. K upevnění učiva jsou využívány metody fixační, např. výpočty příkladů, dotazování. K posouzení a hodnocení žáků jsou nejvhodnější metody ústního a písemného zkoušení.

Výuka probíhá nejčastěji v klasické třídě nebo odborné učebně. Bohužel odborné učebny jsou často obsazeny a z větší části se výuka situuje např. do kmenových tříd žáků, kde chybí počítač a projektor. Z hlediska organizace probíhá výuka ve většině případů kombinovanou formou. Na začátku hodiny probíhá ústní zkoušení. Nejčastěji jsou položeny 3 až 4 otázky. Zkoušení trvá přibližně 10 minut. V případě, že zkoušený nezná odpovědi na otázky, jsou vyzváni ostatní žáci, aby doplnili odpovědi. Potom následuje většinou frontální opakování učiva z předešlé hodiny trvající přibližně 5 minut. Nové učivo je předkládáno většinou pomocí výkladu, při kterém si žáci dělají zápis do sešitu a trvá nejdelší dobu, přibližně 20 minut. Opakování nové látky trvá asi 5 až 7 minut. Závěr hodiny je přizpůsoben zbylému času. Může být např. prezentace zadaného referátu na dané téma, zadán domácí úkol apod.

Kromě běžných pomůcek žáka a učitele k výuce je nejčastěji využita klasická křídlová tabule na křídle a učebnice „Ekonomie, stručný přehled: teorie a praxe aktuálně a v souvislostech“. Dle vyučovaného tématu doplňují výuku různé letáky, brožury apod. Didaktická technika je využita jen zřídka.

7.3 Komparace poznatků

Na základě komparace poznatků z vlastního pozorování a rozhovoru s vyučující je určitě vhodné říci, že vyučující má za sebou bohatou praxi, což bylo vidět na první pohled nejen při výše zmiňované náslechové hodině, ale i ve všech ostatních hodinách,

které jsem s ní absolvovala. Vyučující je do své profese doslova zapálená, hodiny vede s energickým nasazením a snaží se je obohatit o poznatky z praxe nebo další zajímavé informace, které dopředu vyhledává a následně je zpracuje pro konkrétní vyučovací hodiny. Během výuky i mimo ni nemá vyučující problém poradit žákům jak s probíraným učivem, tak i s otázkami v životních situacích apod. Jak sama vyučující uvedla, mimo výuku pořádá pro žáky dobrovolné semináře, aby stihla žákům předat znalosti a zkušenosti do praxe, jelikož v běžné výuce nezbývá čas vše probrat.

Co se týče průběhu vyučovací hodiny, jednalo se o standardní kombinovanou vyučovací jednotku s kombinací vyučovacích metod. V úvodní části hodiny proběhla organizační část, navazovalo ústní zkoušení vybraného žáka se záměrem opakování probraného učiva z předchozích hodin pro ostatní žáky ve třídě, dále jako nejdelší byla zařazena část expoziční pro výklad nového učiva, které bylo zopakováno pomocí práce s učebnicí a frontálního opakování. Na konci zazněla rekapitulace cílů a pozdrav se žáky.

Samotnému průběhu náslechové hodiny nelze vytknout nic zásadního. Vzhledem k charakteru předmětu a zejména probíraného tématu se domnívám, že se jednalo o vhodně zvolené vyučovací metody. Jediným podstatným nedostatkem bych označila absenci aktivizace žáků. Vhodné by bylo také žáky pro dané téma motivovat, aby je více zaujalo, bohužel již v hodině nezbyl dostatek času. Jak říká sama vyučující, nápadů, jak oživit výuku je mnoho, čas už ale chybí. Aby nezůstalo jen u tabule, křídly a učebnice, bylo by na místě, vzhledem k možnostem dnešní doby, k výuce použít v dostatečné míře některé z moderních didaktických prostředků dostupných ve škole. Žáci by tento přístup jistě občas uvítali.

7.4 Vlastní doporučení

V rámci vyučovací jednotky bych se kromě již zmíněných aktivit zaměřila na doplňkové učivo, které má motivační význam. Vzhledem k tomu, že žáci již mají potřebné znalosti na téma „bioprodukty“ z ostatních předmětů jako jsou např. Biologie a ekologie, Pěstování rostlin a Aplikovaná biologie, na tuto problematiku bych navázala a navrhla bych pro aktivizaci žáků následující postupy:

- Zadal bych žákům předem před touto hodinou, aby si přinesli 5 různých letáků ze supermarketů (např. Albert, Kaufland, Penny, TESCO, Lidl).
- Letáky by byly využity na konci vyučovací hodiny.
- Vyučující by měla připravené otázky k tématu:
  - o „Jaké zboží budete poptávat v souvislosti s Vaším životní stylem (popřípadě s životním stylem Vaší rodiny)?“
  - o „Prohlédněte si Vámi donesené letáky. Našli jste v nabídce nějaké bioprodukty?“
  - o „Zaujme Vás leták, kde jsou v nabídce „klasické“ produkty včetně bioproduktů nebo třeba časopis o zdravém životním stylu?“
  - o „Myslíte si, že bioprodukty jsou zdravější než ty „klasické“?“
  - o „Myslíte si, že je po bioproduktech velká poptávka nebo naopak?“
  - o „Kupujete si vy nebo Vaše rodina bioprodukty, případně jak často? Jaké s nimi máte zkušenosti?“
  - o „Můžete nám některé bioprodukty doporučit?“
  - o „Víte, kde jsou v prodejnách umístěny regály s bioprodukty?“
  - o „Navštívili jste někdy jídelnu se zdravou výživou, která je naproti naší škole?“
  - o „Navštěvujete nějaké akce, kde se dají bio produkty koupit, např. farmářské trhy apod.“

V případě, že by ve třídě měl někdo ze žáků s bioprodukty vlastní zkušenosti, navrhl bych dále zadání dobrovolné prezentace v PowerPointu na téma „bioprodukty“, kterou by dobrovolník prezentoval na začátku příští hodiny. Vyučující by zamluvila odbornou učebnu s dataprojektorem a počítačem. V případě, že by se dobrovolně nikdo nepřihlásil, vyučující by vybrala jednoho žáka na základě vlastního uvážení.

Navrhovaná doporučení k aktivizaci žáků nevyžadují žádné nestandardní učební pomůcky. V případě letáků by žáci neměli mít problém přinést letáky z domova nebo si je obstarat přímo v supermarketech. V krajním případě si žáci mohou letáky navzájem půjčit nebo je sdílet v lavici. Co se týče prezentace v PowerPointu, stačilo by pouze zmluvit odbornou učebnu s počítačem a dataprojektorem, která je dle slov vyučující ve škole k dispozici.

ZÁVĚR

Závěrečná práce se zabývala tématem „Didaktická analýza vybraného tematického celku v ekonomických předmětech SOŠ“. Vybraným tématem pro didaktickou analýzu bylo téma „Poptávky“.

Teoretické části práce předcházelo prostudování odborných knih, publikací a článků z oblasti pedagogiky, didaktiky, vzdělávání a dalších přidružených odvětví souvisejících s tématem, např. psychologie, biologie nebo ekonomie. V této části byly shrnuty teoretické znalosti z oblasti didaktiky, kurikulárních rámců vzdělávání, výchovně-vzdělávacího procesu a samozřejmě didaktické analýzy.

Praktická část byla zpracována na základě absolvování učební praxe na Střední zemědělské škole a Vyšší odborné škole v Chrudimi. Pro zpracování praktické části bylo klíčové absolvovat rozhovor s vyučující daného předmětu a získat odpovědi na položené otázky, což bylo důležité pro komparaci poznatků vlastního pozorování následové hodiny a poznatků získaných z rozhovoru.

Z vlastních zjištění vyplynulo, že výuka byla vedena příkladně a bez zásadních nedostatků. Vyučující během vyučovací hodiny zařazovala vhodné vyučovací metody tak, aby co nejlépe podpořily probírané téma. Z použitých metod můžeme zmínit např. vysvětlování, práci s učebnicí nebo frontální opakování. Po celou dobu vyučovací hodiny bylo vidět, že vyučující má u žáků respekt získaný dlouholetými zkušenostmi. Zároveň se žáci nebáli dotazovat a s vyučující spolupracovali.

V závěru hodiny zbylo málo času na oživení výuky. Jako aktivizační řešení bylo navrženo, aby si žáci přinesli předem z domova letáky ze supermarketů, jako jsou např. Albert, Kaufland Lidl a další. Supermarkety jsou dnes běžnou součástí naší společnosti. Následně by s pomocí donesených letáků byla na konci hodiny rozpoutána krátká diskuze na téma „Poptávka po bioproduktech“. Téma „Poptávky“ by tak bylo propojeno i s tématem „Bioproduktů“, které žáci znají z jiných předmětů a v současné době je poměrně aktuální v souvislosti s moderním životním stylem. Žáci by tedy procvičili nejen novou tematiku z hodiny Ekonomiky, ale některé z nich by to dost možná také motivovalo k zamyšlení nad vlastním způsobem života. Motivace je v procesu vzdělávání dost možná nejdůležitějším prvkem vůbec.

Vzhledem k tomu, že výuka „Ekonomiky“ probíhá většinou v klasické třídě bez moderního didaktického vybavení, bylo navrženo, aby dobrovolník zpracoval prezentaci v PowerPointu na téma „Bioprodukty“ a přednesl tuto prezentaci v následující hodině v zamluvené učebně s počítačem a dataprojektorem. V rámci prezentace by mohly být vloženy např. odkazy na webové stránky již zmíněných supermarketů. Některé z nich se na webových stránkách tématu „Bioproduktů“ věnují ve zvláštních sekcích a přináší zde nejen přehled produktů z vlastní nabídky, ale také základní informace o problematice „Bio“.

Navržená doporučení nevyžadují žádné nestandardní učební pomůcky a jsou bez problému použitelná v praxi. V případě donesení letáků je žákům ponechána možnost vlastní volby výběru nákupního řetězce a jejich dostupnost je snadná. Učebna s počítačem a dataprojektorem je na škole běžně k dispozici, stačí ji pouze předem zamluvit. Domnívám se, že aplikace navržených řešení vede k lepšímu naplnění výchovně-vzdělávacích cílů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKÉ PUBLIKACE

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Ilustroval Hana ŠEFROVÁ. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-34-1.

KRPÁLEK, Pavel a Katarína KRPÁLKOVÁ-KRELOVÁ. *Didaktika ekonomických předmětů*. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1909-8.

MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3123-9.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MAZÁČOVÁ, Nataša. *Vybrané problémy obecné didaktiky*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-677-2.

OURODA, Stanislav. *Oborová didaktika*. Vyd. 2., nezměn. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2009. ISBN 978-80-7375-332-0.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika: [věda o edukačních procesech]*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-170-3.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.

SLAVÍK, Milan a Ivan MILLER. *Oborová didaktika pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory: textová studijní opora - součást modulu řízeného samostudia pro učitelství odborných předmětů*. Vyd. 3., přeprac. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2012. ISBN 978-80-213-2277-6.

VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

VOTAVA, Jiří. *Úvod do pedagogiky: (ianua scholae reserata)*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Institut vzdělávání a poradenství, 2011. ISBN 978-80-213-2229-5.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4590-9.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0051-4.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

NÚV. *RVP pro obor vzdělání 41-41-M/01 Agropodnikání, 2007* [online]. [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%204141M01%20Agropodnikani.pdf>

NÚV. *Střední vzdělávání*. [online]. [cit. 2020a-11-01]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/stredni-vzdelavani>

NÚV. *Rozvoj vzdělávání*. [online]. [cit. 2020b-11-01]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rv>

SŠZ a VOŠ Chrudim - Střední škola zemědělská a Vyšší odborná škola Chrudim. *Historie školy*. [online]. [cit. 2020a-11-01]. Dostupné z: <https://www.szes-chrudim.cz/historie-skoly>

SŠZ a VOŠ Chrudim - Střední škola zemědělská a Vyšší odborná škola Chrudim. *Školní vzdělávací program*. [online]. [cit. 2020b-11-01]. Dostupné z: <https://www.szes-chrudim.cz/file.php?nid=14571&oid=6148055>

SŠZ a VOŠ Chrudim - Střední škola zemědělská a Vyšší odborná škola Chrudim. *Výroční zpráva* [online]. [cit. 2020c-11-01]. Dostupné z: <https://www.szes-chrudim.cz/file.php?nid=14571&oid=7833217>

Zákony pro lidi. *Školský zákon*. [online]. [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Odborné kompetence dle ŠVP Agropodnikání

Příloha 2: Učební plán

Příloha 3: Učební osnovy předmětu „Ekonomika“

Příloha 4: Otázky pro rozhovor s vyučujícím

Příloha 1: Odborné kompetence dle ŠVP Agropodnikání

„Jedná se o soubor schopností, znalostí a postojů, které absolvent potřebuje k uplatnění v oboru. Pomáhají k lepšímu výsledku při dalším studiu vysoké školy nebo vyšší odborné školy. Jsou zejména významné pro další uplatnění na trhu práce. Na jejich rozvoji se podílejí hlavně odborné předměty. Jedná se o tyto odborné kompetence, kdy absolvent:

- ovládá a používá odbornou terminologii oboru vzdělání,*
- objasní a respektuje biologickou a chemickou podstatu procesů probíhajících v organismech rostlin a živočichů při stanovení a realizaci vhodných technologických postupů,*
- využívá základních laboratorních technik souvisejících s rostlinnou a živočišnou výrobou, zpracování zemědělských produktů a péči o životní prostředí a vyvozuje odpovídající opatření,*
- sestavuje osevní postupy, vypracovává plány hnojení a ochrany rostlin,*
- navrhuje vhodné technologické postupy pro pěstování určité plodiny,*
- doporučuje skladbu strojů a zařízení pro jednotlivé technologie a vytváří organizační opatření pro jejich efektivní využívání,*
- organizuje a případně provádí orbu, předseťovou přípravu, hnojení, setí a sázení, ošetřování porostů během vegetace, sklizeň a posklizňovou úpravu plodin,*
- sleduje a vyhodnocuje meteorologické údaje a na jejich základě volí vhodná agrotechnická opatření,*
- realizuje preventivní opatření proti výskytu chorob a škůdců polních plodin včetně biologické ochrany,*
- posuzuje stav porostu v různých vývojových fázích, kontroluje úspěšnost agrotechnických zásahů ve stanovených lhůtách a organizuje následná opatření,*
- vhodně skladuje materiál (např. hnojiva) a produkty rostlinné výroby a navrhuje způsoby jejich zpracování,*
- hodnotí mikroklima objektů určených pro zvířata a vyvozuje příslušná opatření,*

- *uplatňuje kladný vztah a zodpovědný přístup ke zvířatům (proti týrání, respektuje prvky welfare),*
- *navrhuje vhodný technologický postup pro určitý druh a kategorii zvířat,*
- *provádí a organizuje ošetřování, odchov, chov a krmení jednotlivých druhů a kategorií zvířat,*
- *posuzuje zdravotní stav zvířat a realizuje preventivní opatření,*
- *připravuje, ošetřuje a hodnotí pastevní porosty a vhodně organizuje pastvu,*
- *počítá krmné dávky s využitím aplikovaných programů, posuzuje kvalitu krmiv a ovládá jejich konzervaci a skladování,*
- *dojí a ošetřuje mléko po nadojení,*
- *vhodně skladuje a uchovává živočišné produkty a navrhuje způsoby jejich zpracování,*
- *realizuje pěstování rostlin a chov zvířat v podmínkách ekologického zemědělství,*
- *vykonává a organizuje činnosti související s ochranou a tvorbou krajiny,*
- *sleduje technický stav používaných strojů a zařízení a zajišťuje jejich seřízení, ošetřování a opravy,*
- *řídí motorová vozidla skupiny B (případně T) a provádí jejich údržbu,*
- *ovládá a obsluhuje běžnou zemědělskou mechanizaci,*
- *vede předepsanou provozní dokumentaci pro jednotlivé úseky práce,*
- *sestavuje kalkulaci výrobků a služeb a ovládá tvorbu cen,*
- *vyhotovuje účetní doklady, vede daňovou evidenci podnikatelů a účetnictví s využitím výpočetní techniky,*
- *zabezpečuje nákup surovin a materiálů a následně prodej zemědělských produktů,*
- *zajišťuje základní operace personálního řízení a uzavírání pracovní smlouvy,*
- *posuzuje ekonomické ukazatele výroby“ (SŠZ a VOŠ Chrudim, 2020b).*

Příloha 2: Učební plán

Předmět / ročník	I	II	III	IV	Celkem
Všeobecně vzdělávací předměty	22	19	16	15	74
Český jazyk	3	3	4	4	14
Anglický jazyk/Německý jazyk	3	3	4	4	14
Základy společenských věd	2	2	2	0	6
Fyzika	2	0	0	0	2
Chemie	3	3	0	0	6
Biologie a ekologie	2	2	0	0	4
Matematika	3	3	3	3	12
Tělesná výchova	2	2	2	2	8
Informační a komunikační technologie	2	1	1	2	6
Odborné předměty	11	14	17	17	56
Aplikovaná biologie	2	2	1	0	5
Ekonomika	0	3	3	2	8
Základy mechanizace	2	0	0	0	2
Pěstování rostlin	2	2	3	3	10
Chov zvířat	2	2	3	3	10
Rozvoj venkova	0	0	0	2	2
Mechanizace zemědělské výroby	0	0	2	0	2
Zpracování zemědělských výrobků	0	0	0	2	2
Veterinářství a plemenářství/ Zahradnictví	0	0	0	2	2
Praxe učební	3	3	3	3	12
Motorová vozidla	0	2	2	0	4
Celkem	33	33	33	32	130

Zdroj: (SŠZ a VOŠ Chrudim, 2020b).

Příloha 3: Učební osnovy předmětu „Ekonomika“

Úkolem předmětu „Ekonomika“ je rozvoj ekonomického myšlení žáků tak, aby pochopili základní ekonomické vztahy a celkově fungování tržní ekonomiky. Důležité je také pochopit podstatu podnikání. Z hlediska obsahu učiva je kladen zřetel právě na podnikovou ekonomiku. Cílem předmětu je žáky dovést k samostatnému ekonomickému myšlení jak v soukromé, tak i v profesní rovině.

Dle učebního plánu je předmět zařazen ve 2., 3. a 4. ročníku s celkovou dotací 196 hodin. Ve výuce je kromě teorie kladen důraz také na praxi, a to zejména v podobě praktických úkolů, které vedou k využívání získaných poznatků a následně k samostatnému rozhodování.

Ve 2. ročníku je předmětu připsána dotace 68 hodin, což znamená 2 vyučovací hodiny týdně. V tomto ročníku čekají žáky ke studiu tyto oblasti učiva:

- Ekonomie jako věda
- Základy mikroekonomie
- Podnikání PO, FO

Ve 3. ročníku je hodinová dotace předmětu stejná jako v ročníku předchozím. Studium je rozepsáno do těchto okruhů:

- Majetek podniku
- Hospodaření podniku
- Další ekonomické ukazatele hospodaření
- Podnikové činnosti

V posledním ročníku je dotace hodin menší, a to 2 hodiny týdně. Celkem tedy 60 hodin. Učivo je rozloženo do následujících kapitol:

- Daňová soustava a dotační politika v ČR
- Finanční trh
- Bankovní soustava ČR, pojišťovnictví
- Národní hospodaření a EU (SŠZ a VOŠ Chrudim, 2020b).

Příloha 4: Otázky pro rozhovor s vyučujícím

Jak dlouho působíte ve školství?

Jak dlouho působíte na SŠZ a VOŠ Chrudim?

Které předměty na SŠZ a VOŠ Chrudim vyučujete?

Na co kladete ve výuce největší důraz?

Jaké vyučovací metody nejvíce používáte v jednotlivých fázích hodiny?

Jaké formy vyučování nejvíce používáte?

Jaké didaktické prostředky nejvíce používáte?